

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของทีมนักวิชาการต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลชุมชนทั้งในด้านประโยชน์ ประสิทธิภาพและการยอมรับ และศึกษาความคิดเห็นในด้านนี้เกี่ยวกับการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้ในโรงพยาบาลชุมชน

ลักษณะประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาคือ โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดเชียงรายที่มีการดำเนินงานการแพทย์แผนไทยจำนวน 10 แห่ง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือ ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ โรงพยาบาลเทิง และโรงพยาบาลพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยมีหลักเกณฑ์คือ

1. เป็นโรงพยาบาลที่มีการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้ค่อนข้างครบวงจร คือมีทั้งการผลิตยาสมุนไพร การให้บริการยาสมุนไพร การนวดแผนไทย การอบและการประคบด้วยสมุนไพร
2. เป็นโรงพยาบาลที่เริ่มมีการดำเนินงานการแพทย์แผนไทยใกล้เคียงกัน คือโรงพยาบาลเทิงเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2534 และโรงพยาบาลพญาเม็งรายเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2533
3. ศึกษาจากทีมนักวิชาการได้แก่ แพทย์ เภสัชกร พยาบาลวิชาชีพ พยาบาลเทคนิค เจ้าหน้าที่เภสัชกรรม เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนและนักวิชาการสาธารณสุข รวมทั้งถูกจ้างประจำและชั่วคราวที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการแพทย์แผนไทยทุกคนของโรงพยาบาลทั้งสองแห่ง โดยจำแนกได้ดังนี้ โรงพยาบาลเทิงประกอบด้วย แพทย์ 4 คน เภสัชกร 2 คน พยาบาลวิชาชีพ 16 คน พยาบาลเทคนิค 16 คน เจ้าหน้าที่เภสัชกรรม 2 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขชุมชนและนักวิชาการสาธารณสุข 6 คน และถูกจ้างประจำและชั่วคราวที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการแพทย์แผนไทย 7 คน รวม 53 คน และโรงพยาบาลพญาเม็งรายประกอบด้วย แพทย์ 4 คน เภสัชกร 3 คน พยาบาล

วิชาชีพ 16 คน พยาบาลเทคนิค 15 คน เจ้าหน้าที่งานเภสัชกรรม 1 คน เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน และนักวิชาการสาธารณสุข 7 คน และถูกจ้างประจำและชั่วคราวที่ปฏิบัติงานในฝ่ายการแพทย์แผนไทย 7 คน รวม 53 คน ได้ทีมสุขภาพทั้งหมดจำนวน 106 คน

4. เลือกหัวหน้าฝ่ายของทีมสุขภาพโรงพยาบาลละ 3 คนเพื่อทำการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ประกอบด้วยหัวหน้าฝ่ายเภสัชกรรมชุมชน หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการแพทย์แผนไทย รวมทั้งหมด 6 คน เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีบทบาทและอำนาจในการบริหารจัดการในโรงพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลสำหรับทีมสุขภาพ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเองจากการค้นคว้า เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง อายุราชการ ระดับการศึกษา โรงพยาบาลที่ปฏิบัติงาน การรับรู้เกี่ยวกับการเริ่มใช้การแพทย์แผนไทย ลักษณะความเกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทย และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการแพทย์แผนไทย

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดจำนวน 49 ข้อ และคำถามปลายเปิดจำนวน 1 ข้อ ในส่วนของคำถามปลายเปิดนั้นประกอบด้วยข้อคำถามในด้านประโยชน์จำนวน 16 ข้อ ด้านประสิทธิภาพจำนวน 19 ข้อและด้านการยอมรับจำนวน 14 ข้อ โดยใช้มาตราวัดแบบลิเคอร์ต (Likert's scale) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

2. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด หัวหน้าฝ่ายของทีมสุขภาพจำนวน 15 ข้อ ซึ่งครอบคลุมความคิดเห็นในด้าน ประโยชน์ ประสิทธิภาพ และการยอมรับต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล

3. เครื่องมืออื่นๆ ได้แก่ เครื่องบันทึกเสียง เทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ และสมุดจดบันทึก

การหาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาความตรงด้านเนื้อหาของเครื่องมือ (content validity) แบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการแพทย์แผนไทย และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ ได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย 1 ท่าน และผู้อำนวยการโรงพยาบาลที่มีการให้บริการการแพทย์แผนไทย 2 ท่าน คำนวณหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (content validity index) (Davis, 1992, p 195-197) จากการคำนวณได้ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามส่วนที่ 2 เท่ากับ .86 และแนวคำถามในการสัมภาษณ์เท่ากับ .88 หลังจากนั้นผู้ศึกษานำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิก่อนนำไปหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามและนำไปใช้จริง

การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) ผู้ศึกษานำเครื่องมือที่ผ่านการหาความตรงตามเนื้อหาเรียบร้อยแล้วไปทดสอบหาความเชื่อมั่นกับทีมสุขภาพโรงพยาบาลป่าแดด จังหวัดเชียงราย ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 25 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความคิดเห็นเท่ากับ .79

การรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินงานเป็นขั้นตอนดังนี้

1. สํารวจจำนวนทีมสุขภาพในโรงพยาบาลเทิงและโรงพยาบาลพญาเม็งราย มีจำนวน 106 คน
2. ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัวและหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปติดต่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ อำเภอเทิงและอำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ โรงพยาบาลทั้งสองแห่งนี้
3. ผู้ศึกษานำหนังสือแนะนำตัวและหนังสือขอความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไปติดต่อขออนุญาตและขอความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลเทิงและโรงพยาบาลพญาเม็งรายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ณ โรงพยาบาลทั้งสองแห่งนี้
4. เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

พร้อมแนบหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดเวลาขอรับแบบสอบถามคืนภายหลังแจกแบบสอบถามแล้ว 2 สัปดาห์ และติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืน 104 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.11

5. ผู้ศึกษาทำการสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิดในแนวคำถามเดียวกันในกลุ่มเภสัชกร พยาบาลและผู้ปฏิบัติงานการแพทย์แผนไทย กลุ่มละ 1 คน รวมโรงพยาบาลละ 3 คน ประกอบด้วยหัวหน้าฝ่ายเภสัชกรรมชุมชน หัวหน้าฝ่ายการพยาบาลและหัวหน้าฝ่ายการแพทย์แผนไทย เป็นตัวแทนของแต่ละกลุ่ม เนื่องจากบุคคลเหล่านี้มีบทบาทและอำนาจในการบริหารจัดการในโรงพยาบาล และบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยขออนุญาตบันทึกเสียงขณะสัมภาษณ์

6 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของคำตอบและนำเทปบันทึกเสียงการสัมภาษณ์มาถอดความและเรียบเรียงเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป แจกแจงความถี่ และร้อยละ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล

2.1 วิเคราะห์รายชื่อโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ

2.2 ให้คะแนนตามเกณฑ์ดังนี้

ความคิดเห็น	ข้อคำถามด้านบวก	ข้อคำถามด้านลบ
	คะแนน	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	5
ไม่เห็นด้วย	2	4
ไม่แน่ใจ	3	3
เห็นด้วย	4	2
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1

2.3 หากค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และกำหนดระดับความคิดเห็น โดยประเมินค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ตามเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ทีมสุขภาพมีความไม่เห็นด้วยต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ทีมสุขภาพมีความไม่เห็นด้วยต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ทีมสุขภาพมีความคิดเห็นเป็นกลางต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล หรืออีกนัยหนึ่งคือทีมสุขภาพไม่แน่ใจว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ทีมสุขภาพมีความเห็นด้วยต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาล

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ทีมสุขภาพมีความเห็นด้วยต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้เป็นการแพทย์ทางเลือกในโรงพยาบาลเป็นอย่างยิ่ง

2.4 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการนำการแพทย์แผนไทยมาใช้ในโรงพยาบาล รายด้านและโดยรวม เช่นเดียวกับข้อ 2.3

ส่วนที่ 3 สรุปที่ได้จากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานการแพทย์แผนไทย โดยการอธิบายเนื้อหา

ส่วนที่ 4 วิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยการจัดหมวดหมู่และเชื่อมโยงความหมายของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมารวมกันเพื่อหาข้อสรุป